

יום שלישי א' אייר התשפ"ה, 29 אפריל 2025

נתיב מורים שותפי פיתוח בתנ"ך ממלכתי – הגדרת הנתיב לשנה"ל התשפ"ו

נתיב מורים שותפי פיתוח מזמין את המורים לבנות תכנית הוראה, למידה והערכה חדשנית, המבוססת על תכנית הלימודים בתנ"ך, אבל ייחודית לבית הספר, ושונה מהנתיבים שהוצעו על ידי משרד החינוך, שיש בה חשיבה אחרת ולמידה אחרת, בשאיפה לפרוץ דרכים חדשות. ייחודו של הנתיב בכך, שהמורה הוא הכוח המוביל את עיצובו. הוא מְזַמֵּן ארגון מחדש של הלמידה, ובכך יוצר מרחב אוטונומי לבית הספר ולמורים ומאפשר להם בחירה והזדמנויות להביא לידי ביטוי יצירתיות ויזמות ולממש את חזון בית הספר ורוחו. בית הספר יגבש קבוצת איכות של מורים, שיהיו מודל לפיתוח תרבות בית ספרי המבוססת על גיוון בדרכי הוראה, למידה והערכה, והמשלבת פיתוח חשיבה מסדר גבוה במגוון פרקטיקות.

עקרונות הנתיב:

1. התאמה לתוכנית הלימודים הרשמית – יש לוודא כי תכנית נש"ף תכלול כ 75% - מהתכנים הנלמדים בתוכנית הרשמית. **התכנים הנוספים (25%) יקבעו על ידי בית הספר בהתאם לרוחו, נטייתו וערכיו¹.**

• מתווה לימוד לתוכנית נש"ף בתנ"ך:

- עלילות הראשית** – הוראה והערכה לבחירת המורה.
- סיפורי האבות ויוסף** – עבודת מיני חקר (הנחיות בנספח).
- התהוות האומה וקל"ן** – מבחן מעצב למידה או הוראה והערכה לבחירת המורה. (יש להעביר לאישור מדריכי מפמ"ר האמונים על התחום).
- נושא חתך – לבחירת המורה אחד מתוך חמישה נושאים** הכולל הערכה חלופית לבחירת המורה או מבחן הכולל נושא חתך + נושא בחירה² + קל"ן.
- נושא בחירה - על אהבה וחסד/ בין שאל לדוד** – הוראה והערכה לבחירת המורה או מבחן הכולל נושא חתך³ + נושא בחירה + קל"ן.

מתווה תוכנית הלימודים כפי שהתפרסמה על ידי מפמ"ר תנ"ך בתוכנית הברורות הגמישה מהווה בסיס לתוכנית נש"ף. יחד עם זאת, מורה רשאי להחליף עד 12 פרקים מתוכנית הלימודים, בפרקים אחרים לבחירתו התורמים, מרחיבים, מעמיקים את הרעיונות הגדולים עליהם הוא מתבסס בהוראתו. גמישות זו נועדה לאפשר גיוון בתכנים ובדרכי הלמידה.

¹ שימו לב! ניתן להמיר פרקים חלופיים ובתנאי שנשמרים נושאי מתווה הלימודים.

² ראו סעיף 1ה.

³ ראו סעיף 1ד.

2. הציון יתבסס על מינימום ארבעה אירועי הערכה :
3. **מיני חקר** - סיפורי אבות וסיפורי יוסף⁴
מבחן מעצב למידה⁵ באישור מפמ"ר תנ"ך או המדריך מטעמו⁶: מבחן לבחירת המורה בנושאים הבאים : התהוות האומה + קל"ן או נושא חתך + נושא לבחירה + קל"ן. (בכל מקרה המבחן יכלול פרק קל"ן)
הערכות חלופיות⁷ - עלילות הראשית, התהוות האומה או נושא חתך ו/או נושא לבחירה.
4. תוכנית נש"ף תחולק לפי האחוזים הבאים :
מבחן לאחר אישור מפמ"ר - 25%
עבודת מיני חקר - 35%
- הערכות חלופיות מגוונות⁸ לבחירת המורה ובהתאם לתוכנית שאושרה לבית הספר - 40%
5. ייחודיות מול התוכנית הרשמית – תוכנית צריכה לכלול מרכיבים של **העמקה בחומר הנלמד, הרחבה, גיוון וחקר, ועליה להקנות מיומנויות למידה דיסציפלינריות וכלליות** (כמו חשיבה מסדר גבוה, חשיבה יצירתית, עבודת צוות, השוואה ועוד). נדרש לכלול בה דרכי הערכה **ייחודיות ומגוונות** והיא צריכה לשלב בין ידע, מיומנויות ועיסוק בשאלות ערכיות, **תוך מתן דגש להבנה, משמעות ורלוונטיות לעולמו של התלמיד**. דגש מיוחד בתוכנית צריך להינתן להיבטים של הקניית מיומנויות לפיתוח לומד עצמאי. מורים שותפי פיתוח צריכים להציע תכנית שונה, חדשנית ומעניינת⁹ כל עוד היא עומדת במתווה כפי שפורט לעיל.
6. הלמידה תכלול שילוב של ידע, מיומנויות ועיסוק בשאלות ערכיות, תוך דגש על הבנה, משמעות ורלוונטיות לעולמו של התלמיד.
7. במהלך הלמידה יגישו המורים המלמדים למפמ"ר או המדריך מטעמו שני דוחות ביצוע, מהם ניתן יהיה ללמוד על יישום התכנית, הצלחותיה והתאמתה בפועל.
8. **אישור התוכנית הינו לשני מחזורי למידה**, והאישור תקף רק לשני מחזורים אלו (לדוגמה : אם בית הספר קיבל אישור בשנת הלימודים תשפ"ה למורה מסוים הרי שהאישור יהיה בתוקף למחזור שיתחיל את לימודיו בשנת תשפ"ו ולמחזור שיתחיל את לימודיו בשנת תשפ"ז) במקרה ויש שינוי בתוכנית המאושרת ו/או בצוות ההוראה המאושר, יש לעדכן בכך את המפמ"ר והמדריכים האמונים על התחום.

תהליך ההצטרפות לנתיב :

שלב א' – ראה קול קורא.

⁴רצ"ב נספח בנושא

⁵מבחן מעצב למידה (לא מבחן המסכם למידה), דורש שאלות מסדר חשיבה גבוה המרחיב את יריעת הלימוד (פרשנויות- מקורות פנים מקראיים וחז"ל מקראיים, שימוש במדיה, עמדות, טענות, השוואות, טיעונים, רלוונטיות ועוד).

⁶ חובה להגיש את המבחן לאישור מינימום כחודש לפני קיומו.

⁷הערכה חלופית חייבת ללוות בכתבה עיונית של התלמיד. לדוגמא: בית מדרש, דיבייט, PBL, הכנת מערכי שיעור, הכנת מבחנים, ג'יקסו (הוראת עמיתים), הסכתים, תחקירים ועוד.

⁸ שאינן בחינה ו/או עבודת חקר.

⁹ לא ניתן להשתמש במטלות הקיימות במתווה הגמיש מלבד הסכת.

שלב ב'

– 19/5/25 -תאריך אחרון לקבלת תשובות ממפמ"ר תנ"ך או המדריך מטעמו לפני שנתחנה.

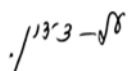
– 9/6/25 -תאריך אחרון להגשת **מתווה פדגוגי סופי** של בית הספר, על פי ההנחיות הבאות:

1. תארו את דרכי ההערכה בהם תשתמשו. חובה לכלול לפחות ארבעה אירועי הערכה, מתוכם לפחות מבחן אחד, כפי שהוצגו לעיל.
2. מהי הייחודיות של התכנית, ומהו, לדעתכם, הערך המוסף שלה עבור התלמידות והתלמידים ועבור המורות והמורים, בהשוואה למתווה הלימודים הרגיל?
3. פרטו את נושאי הלימוד – תכנים שנבחרו בהיקף של 75% מתכנית הלימודים בתחום הדעת ו/או 25% של תכנים שהומרו או התווספו להרחבה והעמקה.
4. תארו את מהלך הלימודים על פני הזמן שמוקדש לו: מהו סדר העניינים וכיצד הם מתחברים זה לזה? האם ישנם צמתים בהם נתקלים מחדש בנושא שכבר נלמד ומואר עתה באור חדש? האם יש נושא שיש בו הרחבה, העמקה, הסתכלות מזווית אחרת.
5. תארו את דרך או דרכי ההוראה הייחודיות שבחרתם ללמד בהן.
6. יש לצרף קובץ עם דוגמאות להוראות לתלמיד+מחווה לאחד מאירועי ההערכה לבחירתכם, וכן פרטו את **כל** אירועי ההערכה המרכיבים את הציון הסופי ואת משקלם בציון (סה"כ 100%).
7. תארו את מיומנויות הלמידה (דיסציפלינריות וגנריות), שיקבלו מענה בתהליכי ההוראה-למידה וכיצד יוערכו.
8. תארו את מאפייני הכיתות המיועדות ללמוד את התכנית והתלמידים הלומדים בהן. באיזה אופן מותאמת התכנית למאפיינים הללו?

– 7/7/25 -תאריך אחרון לתשובות בנוגע לתוכניות נש"ף לשנת תשפ"ו.

במהלך חודש יולי ניתן יהיה לפנות לוועדת חריגים באמצעות מייל neshef@education.gov.il על מנת לערער על אי קבלה לתוכנית נש"ף.

בברכה,

מנהלת תחום דעת תנ"ך ממי'

נספח

מחווון לעבודת מיני-חקר בתנ"ך לתלמידי תיכון - תשפ"ו

הקדמה לתלמידים

עבודת מיני-חקר זו מהווה חלק מהערכה חלופית בלימודי התנ"ך. מטרתה לפתח את יכולות החקר שלכם תוך העמקת הידע בתנ"ך ופרשנותו. במסגרת העבודה תתנסו בניסוח שאלת חקר, איסוף ועיבוד מידע ממקורות שונים, ניתוח טקסטים מקראיים, והסקת מסקנות מבוססות.

דרישות כלליות

- **היקף העבודה** 5-7 עמודים (לא כולל שער, תוכן עניינים, רשימת מקורות ונספחים).
- **עיצוב** גופן David בגודל 12, רווח שורה וחצי.
- **מקורות** לפחות 4-5 מקורות ביבליוגרפיים (פרשנויות מסורתיות ומחקריות).
- **אופן ההגשה** העבודה יכולה להיכתב ביחיד או בזוגות (במקרה של עבודה בזוגות - יש להקפיד על חלוקת עבודה שווה וכל תלמיד יגיש רפלקציה אישית).

מבנה העבודה

1. שער העבודה (לא נכלל בספירת העמודים)

- שם העבודה
- שם התלמיד/התלמידים
- תעודת זהות
- כיתה
- שם המורה
- שם בית הספר
- תאריך הגשה

2. תוכן עניינים (לא נכלל בספירת העמודים)

- רשימת כל הפרקים והסעיפים בעבודה עם מספרי העמודים.

3. מבוא (היקף מומלץ עמוד אחד)

במבוא יש להתייחס ל

- מה - הצגת נושא העבודה ושאלת החקר, מטרות העבודה, והרקע לנושא.

- **מדוע** - חשיבות הנושא, למה בחרתם בשאלת חקר זו, מה אתם מקווים להוכיח/להסביר.
 - **מאין** - תיאור קצר של המקורות העיקריים בהם השתמשתם.
 - **איך** - תיאור מבנה העבודה וחלקיה השונים.
 - **חלק אישי** (אופציונלי) - מה עורר את סקרנותכם, מה מניע את הלמידה שלכם.
4. **גוף העבודה (היקף מומלץ 3-5 עמודים)**
- הצגת פרקי העבודה על-פי סדרם בתוכן העניינים.
 - דיון מעמיק בשאלת החקר תוך הצגת דרכי מענה שונות.
 - הבאת ממצאים מהמקורות וניתוח שלהם.
 - פרשנות אישית והבעת דעה מנומקת.
 - הבאת ציטוטים רלוונטיים מהמקרא ומפרשנויות שונות, תוך ניתוח והשוואה.
5. **סיכום (היקף מומלץ עמוד אחד)**
- הצגת הממצאים העיקריים שעלו בעבודה.
 - מתן מענה/מענים לשאלת החקר שהוצגה במבוא.
 - מסקנות כלליות שעלו מלימוד הנושא.
 - התייחסות לשאלות אפשריות נוספות הנגזרות מהמחקר.
6. **רפלקציה אישית (היקף מומלץ עמוד אחד)**
- תיאור התהליך האישי שעברתם במהלך כתיבת העבודה.
 - התלבטויות, קשיים ודרכי התמודדות.
 - תובנות אישיות שהגעתם אליהן.
 - מה למדתם על עצמכם במהלך העבודה.
 - הערכה עצמית של התוצר הסופי.
7. **רשימת מקורות (לא נכלל בספירת העמודים)**
- רישום מלא ומסודר של כל המקורות ששימשו לעבודה.
 - יש להקפיד על רישום ביבליוגרפי נכון ואחיד.
 - סדר הרישום שם המחבר (שם פרטי ושם משפחה), שנת פרסום, שם הספר/המאמר, שם כתב העת/הוצאה לאור, עמודים.
8. **נספחים (אופציונלי, לא נכלל בספירת העמודים)**

- חומרים נוספים שתרמו לעבודה ושאינם חלק מגוף העבודה

פירוט מרכיבי ההערכה:

❖ <u>הבניית גוף ידע ושאלת חקר (25%)</u> שאלת חקר (10 נקודות) - שאלה מורכבת המשלבת מספר מושגים או רעיונות. - מאפשרת מגוון פרשנויות ונקודות מבט. - השאלה ניתנת לפירוק לתתי-שאלות מחקריות. - ניכרת מקוריות ועניין עיוני. - הקשר ברור לנושא המקראי. - מנוסחת באופן מדויק וברור ניתוח הטקסט המקראי (15 נקודות) - התעמקות בטקסט ובמושגים המרכזיים בו. - התייחסות לקשיים פרשניים והצעת פתרונות - הבחנה בין פשט לדרש. - התייחסות להקשר הרחב (ספרותי, תרבותי, רעיוני). - השוואה בין גרסאות שונות (אם רלוונטי) - הצגת מקבילות רלוונטיות ומשמעותן ❖ <u>שימוש במקורות מידע (20%)</u> בחירת מקורות (8 נקודות) - שימוש במקורות מגוונים: מסורתיים ומודרניים. - רלוונטיות גבוהה לשאלת החקר. - שילוב מאוזן של סוגי מקורות (ספרים, מאמרים, פרשנויות). - מקורות רלוונטיים המייצגים גישות שונות - ציטוט מדויק לפי כללי ציטוט אקדמיים עיבוד ומיזוג מידע (12 נקודות) - סיכום ומיזוג מקורות באופן עצמאי. - השוואה בין עמדות שונות. - שילוב ביקורתי של מקורות בתוך מהלך העבודה.	מהות הלמידה (60%) מרכיב זה מתייחס לאיכות התוכן המקראי, העיון הפרשני והביסוס המחקרי של העבודה. זהו הליבה של עבודת החקר.
---	---

- ציטוטים מדויקים ושימוש נכון במראי מקום. ❖ <u>מבנה ותוכן העבודה (15%)</u> מבנה וארגון העבודה (7 נקודות) - מבנה לוגי וברור. - רצף רעיוני בין חלקי העבודה. - חלוקה נכונה לפי פרקים או נושאים. תוכן וסיכום (8 נקודות) - סיכום של ממצאי העבודה. - הצגת מסקנות מבוססות. - התייחסות לשאלות המשך או להשלכות.	
ניתוח ביקורתי (5 נקודות) • ניתוח עצמאי של הממצאים. • זיהוי הנחות יסוד והבחנה בין עיקר לטפל. • השוואה בין מקורות ועמדות שונות. עמדה אישית (5 נקודות) • הבעת דעה אישית מקורית. • נימוקים מבוססים. • התייחסות לעמדות חלופיות.	חשיבה ביקורתית ודעה אישית (10%) מרכיב זה מתייחס ליכולת של התלמיד לנתח את המידע באופן עצמאי ולהביע עמדה אישית מנומקת.
בקיאות והבנה (5 נקודות) • שליטה בתכני העבודה והמקורות הרלוונטיים • הבנת הקשרים רחבים והכרת הרקע ההיסטורי והתרבותי • יכולת לקשר לנושאים אחרים/נוספים במקרא • הבנת מורכבות הפרשנות המקראית • שימוש נכון במונחים מקצועיים תהליך עבודה ומעורבות (5 נקודות) • מעורבות ויוזמה לאורך תהליך העבודה • עבודה עצמאית • הטמעת משוב באופן מלא • תיעוד מסודר של תהליך העבודה	הערכת המורה לתהליך התלמיד (10%) מרכיב זה מתייחס למעורבות התלמיד בתהליך העבודה ולהבנתו את הנושא, כפי שבאים לידי ביטוי בשיחה אישית עם המורה.

שיקולי דעת בבחירות המחקריות	
• תיאור תהליך הלמידה. • זיהוי אתגרים והצלחות. • תובנות אישיות משמעותיות. • רפלקציה על ההתפתחות בלמידה.	רפלקציה (10%) מרכיב זה מתייחס ליכולת התלמיד לשקף את תהליך הלמידה שעבר, את הקשיים והתובנות שלו.
• הצגה בהירה של העבודה. • הסבר וביסוס של בחירות מחקריות. • מענה מבוסס לשאלות. • שימוש באמצעי המחשה לפי הצורך.	הגנה על העבודה (10%) מרכיב זה מתייחס ליכולת התלמיד להציג, להסביר ולהגן על העבודה שביצע.

1. הנחיות לניסוח שאלת חקר איכותית

שאלת חקר טובה צריכה לענות על הקריטריונים הבאים

- שאלה **פתוחה** שאין לה תשובה מן המוכן
- שאלה **מתדיינת** שהתשובה עליה אינה חד-משמעית
- שאלה שאינה רחבה מדי או צרה מדי
- שאלה שניתן לפרק אותה לשאלות משנה
- שאלה שמובילה ליצירת ידע חדש ולא רק לסיכום מידע קיים

2. לוח זמנים מומלץ לעבודה

- **שלב א'** בחירת נושא וניסוח שאלת חקר ראשונית (שבוע 1-2)
- **שלב ב'** איסוף מקורות ראשוני וקריאה (שבוע 3-4)
- **שלב ג'** דיון עם המורה והגשת ראשי פרקים (שבוע 5)
- **שלב ד'** כתיבת טיוטה ראשונה (שבוע 6-8)
- **שלב ה'** קבלת משוב מהמורה (שבוע 9)
- **שלב ו'** תיקונים וכתיבת הגרסה הסופית (שבוע 10-11)
- **שלב ז'** הגשת העבודה הסופית (שבוע 12)

3. עצות למיקוד ולשיפור העבודה

- **בחרו נושא שמעניין אתכם** - הדבר יקל על תהליך המחקר ויהפוך אותו למשמעותי יותר.
- **התמקדו בשאלת חקר ממוקדת** - שאלה טובה תוביל לעבודה טובה.

למידה בונה אדם
המזכירות הפדגוגית
אגף א' מורשת

הפקוח על הוראת המקרא

בחינוך הממלכתי

מדינת ישראל
משרד החינוך

- היעזרו בפרשנויות מגוונות - שלבו בין פרשנות מסורתית ומודרנית.
- הביעו דעה מנומקת - אל תסתפקו בהבאת דעות אחרים, פתחו עמדה עצמאית מבוססת.
- הקפידו על מבנה לוגי - ודאו שיש קשר הגיוני בין חלקי העבודה.
- תכננו את זמנכם נכון - אל תשאירו את רוב העבודה לרגע האחרון.
- התייעצו עם המורה - לאורך תהליך הכתיבה ולא רק בסופו.